

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Novissima Polyantha, In Libros XX. Dispertita

Dominicus

Francofurti, 1613

Aegritudo

[urn:nbn:de:hbz:466:1-97211](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-97211)

Ad hoc sicut idoneum locum in ciuitate habere debent; ut esset...

Ad hoc sicut idoneum locum in ciuitate habere debent; ut esset...

SCRIPTORES.

De ordine Architecturæ & ædificiorum. Polydorus Virgilius li...

Vide Architectura, Domus.

Aegritudo.

DEFINITIONES ET ETYMOLOG.

EGRITUDO, Græcè ἀσθένεια, aσ, ὄσ, ἀσθένος, ἄσ, ὄσ, ægrotus dici...

SENTENTIÆ PHILOSOPHICÆ.

De ægrotante extra patriam, Dial. CXXIII.

Francisc. Petrarch.

D O L.

Ætens in patria ægrotat. R. Quid refert cuius sit in patria ægri...

vestra positum potestate, vt pestes aliæ; quæstunq; falsa animis...

De ægitudine dentium. Dial. CXXIII.

Eiusdem Petrarchæ.

D O L.

Dentium vexor ægitudine. R. Quantum fidas intestinis, vide...

De ægitudine tibiærum. Dial. CXC.

Eiusdem Petrarchæ.

D O L.

Tibiærum vexor ægitudine. R. In omni ædificio periculosiss...

D 4 sum

PO... POLYANTHEA

sum. R. Consulenti medici ut iaceas, nec te lecto moveas: haud in-
pre illi quidem, ut post damnum facias quod ante debueras. Ego au-
tem de illorum consiliis nil amplius dica n, sed tu ipse quanti ea
sint, pretij tuo discas impendio. Idem tamen consulam, quod i medi-
ci, sed respectu alio, illi enim te iacentem fomentis adhibitis in-
staurari posse facilius opinantur, dum ad locum dolentem ac spiri-
ritus adeo confluent, nec humores stanti conflueret aut eunti. Ego
te in tuo lectulo compositum, quicquid de salute corporea euen-
turum sit, sepositis interea curis omnibus, tranquillo tantisper ac-
cubitu mitigatis angoribus, de sepulchro aliquid cogitare, quali-
ter tibi ibi sis iacurus, & presentis status tui conditionem metiri ve-
lim, mortemque ipsam, antequam veniat, tam familiarem tibi effi-
cere, ut non horreas venientem. Mors enim sola est, quæ possit mor-
tale corpusculum ab omni ægritudine liberare.

§ APOPHTHEGMATA.

Socrates, Stulti, inquit, curari nequeunt, quando sinistram fortu-
nam experiuntur: nec ægotantes sanari possunt, si voluptatibus
operam dederint. *Stob. serm. 2.*

Antigonus, à gravi morbo postquam conualuerat: Nihil prius
est, inquit, si liquidem hic morbus submonuit nos, ne animo effera-
mur, quum timus mortales. *Plut. in apoph.* Quisdo cuerat Ethni-
cum Regem Philosophiam Christiano dignam animo? Deplora-
bant amici eum magnum malum, quod tam grauer ægotasset: il-
le interpretatus est, ex morbo plus accessisse boni, quam mali. Cor-
pus extenuatur, sed animum reddidit modestiorem: corporis ro-
bore non nihil detraxerat, sed animo detraxit insolentiam, morbum
longe periculosissimum. Proinde non pellimè res habet quum le-
uior morbus accet pellitue maiorem. *Erasm.* verum hoc idem di-
ctum alijs etiam Alexandro adscribunt.

Ion Sophista dicere solebat, rem morosam esse ægotationem.
Nam ægotis vxor molesta est, & medicum incusant, & lectulum
moleste ferunt. Ex amicis etiam si quis accedit, grauis est: & qui
discedit, molestus. *Phylastratus & Brasion. lib. 4. c. 1. ex Plut. lib. de
animi tranquill.*

Itamus, quum apud Antigonum militaret, corporis aduersa va-
letudine laborans, rogatus à Rege palloris causam, ægritudinem in-
cognitam causas est. Rex vero animi magnificentia ductus, iu-
ber remedia adhiberi eum sanandam. Restitutus ig tur mutata
miles postea omnia mortis pericula vitabat. Rogatus verò à Rege
mutationis causam, ait: ò Rex, tu me minus audacem fecisti, quod
ijs malis me vindicasti: quibus vita à me mea contempti habe-
batur. Sensit miles, ægritudinem hominibus in eo prodelle, ut o-
mnia fortunæ bona, & ipsam etiam vitam in meam & ærumnosam
contemnant, qua, cum sani sumus, in nostram perniciem abuti-
mur. *Brusionius lib. 4. c. 15. ex Plut.*

Anaxarchus videbat Alexandrum, quod seipsum Deum face-
ret: cum autem aliquando in morbum incidisset Alexander, & ei
medicus sollicitonem imperaret fieri, videns Anaxarchus, inquit:
At nostro Deo spes omnis in sollicitone patellæ posita est. Irridet
philosophus Alexandrum Regem, qui ob fortunam propitiâ, &
restam feliciter gestas, Deum se esse putabat. At ostendunt huma-
næ vitæ miseriæ & incommoda, quæ indies nos circumueniunt, nos
homines esse fragiles: quo fit, ut moneamur subire, ne ex homi-
nibus nos Deos esse fingamus, nullis malis obnoxios. *Ælian. lib. 8.
de var. hist.*

Seneca, Nihil æquè ægrum reficit atque adiuuat, quàm amico-
rum affectus. *Epist. 76.*

Theodoricus Colonienis ecclesiæ Pontifex, religiofa vita tum et-
iam prudentia & autoritate inter Electores imperij facile prin-
ceps, quærens Sigismundo Cæsari, quonam facto felicitatem con-
sequi posset? Inter mortales, ait, frustra requiris. Petenti iursum ad
coelestem illam quo itinere pergeret? Recta, inquit, in tanti terro-
re, quid agens recta vaderet? Si vitam tuam ita iniuriueris, duxerisque,
inquit, ut facturum te promissisti, tam calculus, aut podagra, siue a-
lia valetudo aduersa acrius te opprellit. Docuit aut enim mo-
bum monere nos ad capeffendam meliorem vitam. *Aeneas Sylvius lib. 2.
comment. de reb. gest. Alphonsi.*

§ SIMILITVDINES.

Quemadmodum stulti curari nequeunt, cum sinistram fortu-
nam experiuntur: Sic ægotantes sanari non possunt, si voluptati-
bus operam dederint. *Socrates apud Stobæum sermone 2. de impru-
dentia.*

Ut onera contentis corporibus facilius feruntur, remissis oppri-
munt: Simillimè animus inentione sua depellit pressum omnem
ponderum; remissione autem sic vitur, ut se nequeat extollere.
Lib. 2. Tuscul. quest. Cic.

Ut sit in periculo, ut ignauus miles, ac timidus, simul ac viderit ho-
stem, a se ictu iento fugat quantum possit, ob eamque causam per-
eat non nunquam, etiam in integro corpore, cum ei qui steterit, nihil
tale euenient: Sic qui doloris speciem ferre non possunt, abijciunt
se, atque ita afflicti & exanimati iacent: qui autem reuiterunt, dis-
cedunt repelli ne superiores. *Lib. 2. Tuscul. quest.*

Ut in causis non semper vitur eodem situ, sed ad tempus, ad

controuersia naturam, ad personam accom-
tudine lenienda, nam quam quisque curatio-
denum est. *Lib. 2. Tuscul. quest.*

EXEMPLA BIBLICA.

Exempla ægritudinis: Aegyptij, *Exod. 9. 9.*
peccatum Davidis immilla, *Sam. 24. vers. 15.*

Lepra Ozia coelitus inflata, *1. Reg. 11. 2. Paral. 26. v. 21. Ioram, 21. 19.*
Vlcera quibus percussus fuit David, *1. Sam. 16. 8. Serp. 6. Paralip-
cus, Math. 9. v. 2. Homo triginta octo annos infirmus, Ioan. 5. v. 2.*
Corinthij, *1. Corinth. 11. v. 29. 30. Extraordinarius morbus Ioram
idololatriam, 2. Paral. 21. v. 19.*

Ægritudinem Hebraei *Daab* appellant, id est, tabem, morbum
tabificum, à verbo *Daab*, tabuit præ animi mœore aut præ se-
ctate clangit, perijt phthisi. Idem significat verbum *Adab*, & *Dab*,
Cognitionem habent cum *Abad*, perijt. Et conuenit cum his ve-
bis nomen *Tabes*, morbus qui ex animi ægritudine plurimum vitur,
quo etiam laborantes percutit.

§ PROFANA EXEMPLA.

In pestilentia memorat *Thucydides* eos, qui vniuersam virtutem scia-
bantur, vna cum affectis amicis interisse: nam salutis suæ ratio-
nem, ut accederent ad necessarios suos, nullam habebant. *Plut. de
amicorum multitudine.*

C. Julius Cæsar amicos tanta semper facilitate indulgentia quæ-
stauit: ut C. Oppio comitenti se per syluestre iter, conrepto sub-
ra valetudine, & in diuerso loco, quod vnum erat, cesserit, ac ipse
humi & sub dio accubuerit. *Suet. in Cæs.*

§ HIEROGLYPHICA.

Sunt, qui cor dentibus *ambesum*, pro homine ponant, qui ægi-
tudinis afflicti sunt. *Petrus Valer. lib. 21. pag. 196. E.*

Veteres Aegyptij, cum aliquem, medicina ab aliquo Deorum
præmonstrata, à morbo conualuisse ostendere voluissent: *Calam-
bam*, vel, ut scribitur alijs, *Palumbem* lauri ramulculum rostro ge-
stantem exprimebant. Ales enim ea, quoties ægotat, lauri folio de-
cepto, libi ipia medetur. *Idem lib. 22. pag. 205. B.*

Vide *Morbus, Sanitas, Valetudo*,

Æmulatio.

§ NOMEN ET DEFINITIO.

ÆMULATIO, Hebraicè *Kineab*, à verbo *Kinnea*, Æmulatus
est, prouocauit, zelum habuit, vel exinuidia, vel fauore in-
dignatus est, ægetulit. Verbum medium. Inde *Æmulatio*,
indignatio, indignor, stomachor, indignatio, indignatio. Ab *H*ij
verbo fit nomen *Kanna*, Zelotes, æmulator, qui æget fert inuicias:
vox etiam media: nempe quæ in bonam vel malam partem sumit-
tur, ut & *Kanna*, nomen eiusdem significationis. Græcè *Zelus*, ab
Zaloo, æmulor, est dolor quidam: quoniam bona & honorabilia,
quæ æmulus alij possidet, non similibus adesse videantur: non
quoniam alijs sunt, sed quoniam non ipsis quoque. *Aristot. lib. 2.
Rhetor.*

Æmulatio est calca ad capeffenda ardua & difficilima. *M. Ant.
Narrat. de pulchro. lib. 5.*

Æmulari indignos non conuenit, nec miseros, sed misereri. *Pla-
to in Georg.*

Æmulatio est bona & bonorum virorum: inuidia, & mala &
malorum. *Arist. lib. 2. Rhet.*

Ad æmulationem propensi sunt, qui se bonis dignos censent, quos
non habent: ideo iuuenes & magnanimi tales sunt, qui bus tanta bo-
na iupperunt, quæ honoratis viris digna sunt, ut diuitiæ. Et ij, quos
alij digno censent. Et quorum maiores aut cognati, aut propinqui,
aut nati, aut ciuias honore excellent, qui ea sibi propria esse, & di-
gnos se arbitrantur. *Arist. ibid.*

Æmulabilia sunt, quæ alijs utilitatem afferunt, & virtutes, & quæ
beneficium afferre possunt: & bona, quibus sui proximi possunt,
Arist. lib. 1. Rhet.

Æmulandi sunt, qui bona æmulabilia possident, ut fortitudi-
nem, sapientiam, magistratum. *Idem lib. 2. Rhet.*

Æmulatio dupliciter dicitur, ut in laude & vitio nomen hoc fit.
Nam & imitatio virtutis, æmulatio dicitur; & est æmulatio ægritu-
do, si eo quod concupieris, alius potiar, ipse caueat. *Cicero ad Atti-
c. 6.*

Æmulatio est dolor animi, quum alius potiar ea re, quam tu
concupieris, & tu ea cares. *Franciscus Patric. de Regno, libro 5. ca-
pit. 12.*

§ DIVISIO.

Æmulatio dicitur dupliciter secundum Ciceronem in Rhetori-
cis: est enim hoc nomen & in laude & in vitio. Nam imitatio
virtutis